

Sztafeta pokoleń

Nawiązując do działań podjętych przez OKOZK w trakcie odbudowy Zamku Królewskiego, Towarzystwo Przyjaciół Zamku ogłosiło społeczną zbiórkę pieniędzy do której zaproszono wszystkich Polaków w kraju i poza jego granicami oraz instytucje wspierające przed 50 laty dzieło odbudowy. Nasz cel to zebranie funduszy na odtworzenie w całości dekoracji hafciarskiej Sali Tronowej. Pragniemy, aby w akcji wzięły udział nie tylko do osoby sentymentalnie związane z Zamkiem, ale by także młode pokolenie dołączyło do sztafety pokoleń rozpoczętej przez ich dziadków i rodziców wspierających przed laty odbudowę Zamku Królewskiego z ogromną szczodrością. Zbiórka prowadzona jest do historycznej skarbenki z czasów odbudowy, którą ustawiono na dziedzińcu Zamku. Jesteśmy przekonani, że i tym razem dzięki wsparciu społecznemu planowane prace uda się zrealizować, a Sala Tronowa odzyska wspaniały królewski blask.

Zamek w XXI wieku

Po udostępnieniu zwiedzającym apartamentów i sal zamkowych systematycznie realizowano prace nad odtworzeniem całego zespołu Zamku Królewskiego – przeprowadzono remont pałacu Pod Blachą (2008) wraz z odtworzeniem w nim apartamentu księcia Józefa Poniatowskiego (2010), rewitalizację Arkad Kubickiego (2009), remont elewacji saskiej (2013), odtworzenie Ogrodu Górnego (2015) i Dolnego (2019). Równolegle kontynuowano prace nad wystrojem wnętrz, które dzięki hojnym darom, zakupom dzieł sztuki oraz rekonstrukcjom, powracają do dawnej świetności. W roku 1994 dzięki niezwykle szczodrej donacji prof. Karoliny Lanckorońskiej powróciła do Zamku część dawnej kolekcji króla Stanisława Augusta, w tym dwa znakomite obrazy pędzla Rembrandta. Dziś Zamek Królewski w Warszawie – dawna rezydencja królów i Rzeczypospolitej – to przede wszystkim muzeum wnętrz oraz miejsce prezentacji cennych zbiorów sztuki. Zamek niezmiennie pozostaje znakiem polskiej suwerenności i chwały, a jednocześnie dostosowuje swoje funkcje do aktualnych potrzeb społecznych.

Powrót orła z królewskiego tronu

W roku 1785 król Stanisław August zamówił w Lyonie bogatą dekorację hafciarską do Sali Tronowej. Głównym motywem kompozycji było 86 haftowanych srebrem orłów. Sala Tronowa zyskała przepiękną dekorację z haftami najwyższej klasy oraz szczególnie ładunek emocjonalny i symboliczny. Niestety dekoracja ta częściowo zaginęła lub została zniszczona – podzieliła tym samym burzliwe losy naszego kraju od schyłku XVIII w. aż po czasy drugiej wojny światowej. Po odbudowie Zamku Królewskiego dzięki wieloletnim poszukiwaniom odnaleziono w 1991 r. jedyny znany egzemplarz oryginalnego orła z zaplecka królewskiego tronu, który powrócił do Zamku jako dar p. Zygmunta Nagórskiego Polaka zamieszkałego w USA. Umożliwiło to podjęcie prac nad rekonstrukcją wystroju Sali Tronowej - dotychczas wykonano 86 orłów i wszystkie wąskie bordiury dekorujące płyciny ścienne. W roku 2018 odtworzono projekt dekoracji lyońskiej, co umożliwia dalsze prace nad ostatnim tronem niepodległej Rzeczypospolitej. Efekty podjętych działań będziemy mogli zaprezentować w roku 2024 - wieńczącym jubileusz Zamku Królewskiego w Warszawie.

Program obchodów

Jubileuszu Zamku podkreślamy wyjątkowymi inicjatywami - odtworzenie w całości dekoracji hafciarskiej Sali Tronowej. Obchodom towarzyszy wiele wystaw, wydarzeń kulturalno-naukowych i edukacyjnych, pokazów filmowych, adresowanych do wszystkich naszych gości. Każdy kolejny rok jubileuszowy jest poświęcony zagadnieniom ściśle związanym z odbudową Zamku i odtwarzaniem jego wnętrza i kolekcji.

2021 – Powstanie i działalność Obywatelskiego Komitetu Odbudowy Zamku Królewskiego

2022 – Restytucja Zamku Królewskiego w Warszawie. Odbudowa bryły, odtwarzanie wnętrza

2023 – Kolekcja Zamku Królewskiego w Warszawie

2024 – Nowa instytucja. Symbol – ludzie – działalność

Przygotowane konferencje naukowe i publikacje w znacznym stopniu uzupełnią stan badań dotyczący powojennej historii Zamku Królewskiego w Warszawie.

Zwieńczenie fotela tronowego Stanisława Augusta z Sali Tronowej, fot. A. Ring

Piknik Jubileuszowy w ogrodach zamkowych, 5 września 2021 r., fot. Volatus

Orzeł z zaplecka tronu Sali Tronowej, fot. M. Niewiadomska

Sala Tronowa widok współczesny, fot. A. Ring

Jubileusz odbudowy Zamku

W roku 2021 rozpoczęliśmy obchody jubileuszu 50-lecia podjęcia prac nad odbudową Zamku Królewskiego w Warszawie zniszczonego całkowicie przez wojska niemieckie w czasie II wojny światowej. Po latach historia zniszczenia Zamku oraz jego odbudowy zatała się w pamięci wielu ludzi – zarówno Polaków, jak i gości z zagranicy. W trakcie obchodów jubileuszu chcielibyśmy przypomnieć, jak bardzo prace przy odbudowie królewskiej rezydencji zjednoczyły nasz naród, przywołać emocje sprzed lat, skalę społecznego zaangażowania oraz ofiarności, która przekroczyła wszelkie oczekiwania. Pragniemy wspomnieć i uhonorować osoby, dzięki którym Zamek powrócił do życia. Jubileuszu to okazja do podsumowania tego wyjątkowego w skali światowej przedsięwzięcia, docenionego wpisem na listę światowego dziedzictwa UNESCO. Zamek udało się odbudować z sukcesem w bardzo krótkim – jak na zakres prowadzonych prac – okresie (1971–1984). Zależy nam również, by w ramach jubileuszu zrealizować zamierzenia związane z dzisiejszym funkcjonowaniem Zamku - wzbogacić kolekcję dzieł sztuki i ukończyć program inwestycyjny wokół Zamku.

W zawieszeniu

Po zakończeniu wojny w trakcie prac na terenie Zamku Królewskiego z ruin wydobyto i zabezpieczono kilka tysięcy detali architektonicznych. Zachowane elementy oraz dokumentacja źródłowa pozwalały planować odbudowę Zamku. Mimo uchwały sejmiku z 1949 r. o odbudowie gmachu decyzję o rozpoczęciu prac odłożono w czasie. Powstawały projekty zakładające odbudowę gmachu m.in. w stylu historycznym lub socrealistycznym, z przeznaczeniem np. na siedzibę najwyższych władz państwowych. W roku 1954 ogłoszono konkurs na projekt odbudowy Zamku. W jego wyniku do realizacji skierowano koncepcję zespołu prof. Jana Bogusławskiego, zakładającą odtworzenie historycznej bryły i podniesienie jej o kilka metrów, by górowała nad Starym Miastem. W maju 1956 r. powstała Pracownia Projektowa „Zamek”, która rozpoczęła wstępne opracowanie planów. Niestety w 1961 r. decyzją najwyższych władz partyjnych wstrzymano wszelkie prace a teren zamkowy uporządkowano. Śladem historycznej budowli były jedynie zarys murów i pozostawione fragmenty ruin. Na wiele lat nad Zamkiem zaległa cisza.

Zamek będzie odbudowany

Decyzje o odbudowie Zamku podjęto w styczniu 1971 r. Do kierowania pracami powołano Obywatelski Komitet Odbudowy Zamku Królewskiego (OKOZK), który skierował apel do Polaków:

Rodacy! Polki i Polacy z kraju i na obczyźnie. Zamek Królewski w Warszawie będzie odbudowany. Podniesiemy go z ruin wspólnym narodowym wysiłkiem. W tym wielkim dziele nie może zabraknąć nikogo, kto czuje i myśli po polsku.

Wiosną z ogromnym entuzjazmem rozpoczęto prace społeczne związane z przygotowaniem terenu budowy a w symbolicznym dniu 17 września 1971 r. – tego dnia w 1939 r. Niemcy przeprowadzili ostrzał artyleryjski Zamku – położono pierwszą cegłę. W lutym 1973 r. nad Zamkiem pojawiła się pierwsza wiecha, a w lipcu 1974 r. montażem zegara i hełmu na Wieży Zegarowej zakończono pierwszy etap odbudowy – oddanie bryły w stanie surowym. W kolejnych latach prowadzono żmudne prace nad odtworzeniem historycznych wnętrz, które udostępniono publiczności w sierpniu 1984 r.

Symboliczna skarbonka

Decyzję o odbudowie Zamku – od dawna oczekiwaną przez społeczeństwo – przyjęto z niebywałym entuzjazmem. Zgodnie z przyjętymi założeniami całość prac nad odbudową bryły i odtworzeniem wnętrza Zamku miała zostać sfinansowana ze środków społecznych. To bardzo odważne założenie udało się zrealizować. Na specjalnie utworzone konto natychmiast zaczęły napływać wpłaty od osób fizycznych, instytucji i organizacji społecznych. Dodatkową najbardziej popularną formą zbierania funduszy były zbiórki do skarbonek wykonanych zwykle w czynie społecznym, które pojawiły się w wielu polskich miastach. Jedną z nich ustawiono nawet na statku pasażerskim TSS Stefan Batory kursującym do USA. Pierwszą skarbonkę zamontowano w 1971 r. na skrzyżowaniu Alej Jeruzolimskich i ulicy Marszałkowskiej w Warszawie, kolejna w roku 1972 pojawiła się na placu Zamkowym. Do skarbonek wrzucano pieniądze oraz drobne precjoza. Zebrane datki zasilają fundusz odbudowy. Symbolem prowadzonej w ten sposób zbiórki stała się skarbonka z placu Zamkowego do dziś przechowywana w Zamku. Zbiórkę funduszy w znaczącym stopniu wsparła Polonia.

Gala Jubileuszowa z udziałem Prezydenta RP Andrzeja Dudy, 16 września 2021 r., fot. M. Kmiecński

Teren Zamku Królewskiego przed rozpoczęciem odbudowy, 1970 r., fot. Z. Siemaszko

Wznoszeniem murów Zamku Królewskiego, 1972 r., fot. J. Muszyński

Skarbonka ustawiona na ulicy Marszałkowskiej w Warszawie, wrzesień 1971 r., fot. M. Szyperko

